

„Și-acuma mă întristez, cînd povestesc.“

ANA BABEȚI, născută în 21 octombrie 1921 la **Ciclova**. Deportată din **Iam** (Caraș-Severin) la **Dropia (Dragalina Nouă)** cu familia (soțul **Iulian Babeți**, notar, doi copii, **Puiu** și **Mia** și cu mama-soacră). Înregistrată în 22 martie 1991, **Timișoara**.

Grijile și necazurile ... exact după ce s-a născut Puiu, la un an de zile, asta a fost în 1944, cînd au venit rușii, au plecat nemții. a₁

Eu eram la Ciclova, la părinții mei, și nu puteam măcar să mă întîlnesc cu el, cu soțu. Cum am spus, o venit tot clandestin cu trenu. Și exact atuncea în timpul ăla am avut copilu; am mai stat acolo. Cînd m-am dus acasă, nici nu voia soțu meu să-mi spună ce s-a întîmplat! Deci, cum au intrat rușii, noi aveam locuința la notariat. Și bătrînii stăteau în casa lor. Nu departe, fiindcă satu-i micuț. Și toate lucrurile noastre, hainele, îmbrăcăminte, mobila mea, ce-am primit-o eu de la părinți, cum era obiceiul atuncea, erau toate la notariat. a₂

Au intrat în locuință și au dormit acolo o noapte, două... Și cînd au plecat au luat tot, absolut tot. Vine soțu: „După pat ți-am mai găsit blana!“ Aveam așa un palton de blană. Erau și hainele de pat rupte, ce mai! Am stat și m-am bucurat că nu s-au uitat la sticlărie. Erau cristale pe bufet și nu s-au uitat la ele și ălea au rămas. M-am bucurat atunci, bine că au scăpat măcar astea, că le-am avut toate de la nuntă. b₂

Ne-am întors înapoi. Sigur că ne-am instalat la bătrîni. N-am mai stat la notariat, n-am mai vrut să stăm în mizeria aia. A murit la un an după căsătorie socru-meu și ne-am mutat tot ce-am avut în casa părintească! a₂

Ei, dar au început necazurile! Sigur că s-au colectivizat toate satele pe vremea aia... în '45 a început să se collectivizeze. Dar a intrat care au vrut. Noi n-am intrat. Ne-am chinuit așa și ne-am lucrat singuri pămîntu, cu argați, cu oameni din sat. Și sigur că, după un timp, soțu meu s-a dezgustat, a fost persecutat chiar de unii oameni din sat și n-a mai vrut să rămîină aici ca notar. Am adus un om pe care a₂

l-am lăsat în casă, cu soacră-mea, a rămas un timp, și ne-am dus la Bozovici. Cît am stat? Vreo 4 ani. Eu mai veneam pe-acasă, el venea cu silă, fiindcă s-au defrișat pădurile de pe frontieră și noi am avut așa, multe... gaiuri le spunea, cu lemne foarte vechi și groase și mari. C-au venit de la fabrica de furnir din Deta să le livrăm pentru mobilă. Soțu meu tot a spus că lasă, că avem timp. Na, le-a păstrat, și le-a păstrat ca să... – Asta a fost exact cînd am fost noi la Bozovici, prin '48-'49. Armata a defrișat, așa a venit ordin – ca să poată păzi fișia aia, pe frontieră, ca să nu poată să treacă, sau să vină alții. Lemnele le-au luat din 3-4 sate. Așa de multe-au fost! Ne-au dat cîte au vrut ei! Am găsit grădina plină de lemne cînd am venit. Toate tăiate așa țăpligi, la 1 m. Deci le-a administrat acest om care l-am lăsat noi să poarte de grijă. N-am avut ce să mai zicem! Am fost așa destul de necăjiți, amărîți, dacă soțu meu nici n-a vrut să vină. Eu m-am dus, ce puteam eu să fac! Asta-i soarta și gata!

Prin '49-'50, așa a putut să fie, s-au desființat raionările, s-a făcut o schimbare administrativă și-am venit acasă. Un an dacă am mai stat acasă și în '51, în '51 a fost deportarea, ne-a dizlocat. Și cînd a fost asta? În 18 iunie 1951, exact atunci.

Știam că se pregătește ceva, cu noi, cei mai înstăriți, chiaburi, așa cum ne-au numit, că am început să ducem lucrurile așa mai bune, tablouri, lucruri așa mai de valoare. Soțu-meu a avut așa lucruri foarte frumoase, vechi... și tablouri și rame. Numai ramele alea cît au valorat! Și tablouri de familie, le-am dus la vecini, pe-acolo. Le-au pus pe sub pat, pe unde au avut ei loc, ca să aflăm în gară, după ce ne-au îmbarcat ei în vagoanele alea, că: „O, am uitat de tablouri! Că nici a noastre nu le-am luat!“ Și am pierdut și alea ce-am căutat să le salvăm cumva.

Că soțu meu o auzit că ceva se-ntîmplă, ceva se-ntîmplă. Da nimeni n-a putut să știe! Așa un secret a fost, că nimeni n-a putut să știe! Cum și în ce fel? Noi auzeam de Siberia, mult timp. Noa, zic, dacă ne duce în Siberia, o să ne lase să luăm o geantă sau un geamantan cu haine, cu mîncare și-atîta tot!

Ca la urmă, să vină dimineața, aia a fost la ora 4, pe la ora 4 o fost, dar vara se lumina de ziuă. O bătut la ușă, la poartă. Ei, și soțu meu la geam. „Vă rugăm să ieșiți la poartă, să deschideți poarta!“ Și au intrat în curte. Erau soldați și nu știu dacă nu era și un civil. Da nu din sat de la noi: absolut străini.

Și-au venit pînă la ușă, am sărit din pat și ce s-o-ntîmplat? „Toți vă-mbrăcați, veniți aicea să vă spunem ce-aveți de făcut!“ Ne-or spus așa, că-n 2 ore să fim gata, avem dreptul să ne luăm mîncare, îmbrăcăminte, avem dreptul să luăm cai, o vacă dacă avem, căruță.

Avem un vagon la dispoziție! Cît încape într-un vagon! Să nu luăm mașină de cusut, aparat de radio, ne-or spus, nu știu ce-or avut cu mașina de cusut, radio și arme. Dar pînă la urmă o durat vreo 4 ore pînă am plecat de-acasă! Și au intrat în curte la noi. Noi nu știam ce se întîmplă pe stradă. Dar dintre soldați sau oamenii care au fost, au spus, uite, care nu merg în Bărăgan au voie, pot să vină să-i ajute pe cei care merg ca să meargă mai repede îmbarcarea. Na, și ne trezim cu niște oameni care-or zis: „Hai, că și noi vă ajutăm! Să luați slănină, luați mîncare, cîrnați, cu doi copii, ce le dați de mîncare?“ Brînză... știau c-am luat de la oi cu o zi numai mai nainte laptele și făcusem brînză. Soțu meu era parcă așa, pierdut, mai pierdut decît mine! Păi, zic, să luăm și pat și ceva, că, dacă ne dă voie să luăm, poate ne duce într-o casă. Oamenii ăștia au fost cu noroc, că au venit, că ei ne-au ajutat! Luăm un pat, o canapea... dulap n-am avut deloc. Din 7-8 dulapuri cîte am avut nici unu nu am luat. Asta o fost! Și-am lăsat aproape plină casa! Plină, plină, cu toate! Ne-am dus la gară... nici haine n-am luat tot. Iaca, soțu era cam sărăcit, de cînd i-o luat rușii tot ce-o avut, eu tot la fel, o luat un costum și ce-o fost pe el. Dar albituri de astea or rămas! Or rămas plapume, or rămas perne, dac-am avut trei perne cu noi! Tot așa spuneam: Ce să iau? Dacă ne duce cine știe unde... ce-mi trebuie? Ce să mai iau cu mine? Așa, am fost pierdută, nu mi-am mai dat seama. Ne-o dus la gară. Fiică-mea, săraca de ea, micuță, la 5 ani, ea după-masă întotdeauna stătea în cărucioru ei, sportiv, așa. „Au, să-mi iei, mamă, cărucioru!“ L-am luat. Și la gară, zic: Unde-i cărucioru? Ce cărucior? Adică și din gară ne-o jefuit.

Atuncea pe la ora 9 am fost îmbarcați. Gata! Avea fiecare vagon, avea soldatul. După aia nu ne-o mai dat voie. Am luat și vaca. După vacă am trimis de la gară.

Cred că au plecat așa vreo 20-24 de familii. Asta mai știu cei din Iam.

A fost stabilit dinainte și totu în secret. Eu cred că or fost Paștele, cînd am fost la părinții mei, nu mai știu exact, dar o fost destul de plăcut și de cald. Poate că-n aprilie o fost atunci Paștele. Eram cu soțu acolo și copiii și-atuncea au venit la ei, în după-masa aceea, doi domni, au intrat... doi domni străini așa, nu știam cine sînt și ne-au întreat: „Care aparține acestei case? Care-i familia care aparține?“ „Tata s-o dus la ei. Cică, eu sînt! „- Cîți sunteți în familie?“ „- Eu cu soția“. „- Și dumnealor cine sînt?“ „Păi, sînt copiii mei, ginerele meu nu-i de-aicea, îi de la Iam“ „- Da?“ - Atuncea l-au chemat și pe soțu și l-au întreat și pe el: „Dvs. cîți sunteți?“ Probabil că în fiecare zi peste tot s-a făcut... I-a vizitat pe toți acasă.

- c₆ Și desigur că așa s-a întâmplat peste tot cu evidența asta! Și atunci, din gara Iam, am plecat pe la 10–11. Am plecat spre Oravița. Când am ajuns la Oravița și acolo am stat mult! Astea erau trenuri speciale care stînjeneau circulația trenurilor. Pe noi luni ne-a ridicat de-acasă și abia vineri am ajuns în Ciulnița, dimineața. Prin diferite gări, am stat noaptea, ne trăgea pe cîte-o linie marginală, așa. Stăteam păziți de soldați, nu cumva să dezerteze vreunul din vagon.
- c₃ Și, deci, atunci la Oravița, am aflat chiar de la soldați că sînt și părinții mei. Că pînă la urmă am întreat dacă pot să merg să văd ce vagoane sînt aicea și din ce comună sînt ridicate. Păi este Ciclova, Răcăjdia, eu știu mai care. Nu știu cum o făcut, s-o înterset și o aflat că sînt și mama și tata într-un vagon cu preotul din sat. Ei au avut o destinație și noi alta. Acolo, tot în Oravița, am aflat că este destinația Călărași. Na, atunci tristețea și mai mare. Uite că nici măcar ei nu au scăpat.
- g₆ Și așa a durat asta zi și noapte. S-a îmbolnăvit, mai rău bolnavă o fost fata, vă dați seama acolo cu caii în vagon, cu vaca în vagon, c₆ băteau din picioare, noaptea, că nu era mîncare pentru animale. Și ce s-a întâmplat? Mai opreau vagoanele, așa în cîte o stație de asta, pe cîmp, care erau mai marginale, nu stații mari care erau aproape de comune sau știu eu... dar o stație așa mai mică sau halte din astea și acolo pe cîmp se mai vedeau grămezi de fin și atunci mai fugeau și luau cîte un braț de fin să aducă la animale, la vite. Așa băteau caii ăia toată ziua și noaptea. Și noaptea, tot prin stații, așa, ne mai pomeneam cu femeii de la grupuri sanitare din astea, cu sandviçuri, că ne-aduc să mîncăm. Și primeam, primeam, că nu aveam pîine... nu aveam... Nu știau unde mergem, numai aveau dispoziție să vină cu mîncare. Și apă mai aduceau în sticlă de prin gări.
- e Și așa am ajuns la Ciulnița într-o dimineață, pe la ora 7 am ajuns la Ciulnița. Erau niște grămezi acolo de pietriș și exact acolo s-a oprit vagonu nostru. Și ne-am dat jos. Repede, repede, repede! Vedeam numa mașini din astea, camioane. Prindeți un camion! Tot așa acolo sigur că am fost așteptați, de soldați, de fel de fel de organizatori care A₂ erau pregătiți pentru asta. Și, în sfîrșit, începurăm să încercăm, ne-a mai dat ajutor un vecin de-al nostru, un consătean. Că o fost numai soțu meu, n-a fost puternic, mama era slabă, nu era de nădejde. Dar repede a trebuit să golim vagonu și am încărcat camionu ăla. „Da unde-i satu ăsta?” – tot întream șoferu, „Îi departe unde ne duceți?” g₆ Vai, dacă se poate undeva unde-i și dispensar, că fata mea îi bolnavă rău“. Cică: „Lasă, lasă, doamnă, că o să fie bine, o să puteți să o tratați cumva.“ Țăla ne mai mîngîia, așa.

Și mergem cu mașina, praf, începură stropi de ploaie... o dată văd că oprește. Zic, ce faceți?... Iulian vine – eu eram în cabină – începe să descarce. Păi, zic, ce faceți, ce descarci aici? Păi, aicea, aicea ne dă jos, în cîmpia Bărăganului! Am mai văzut vreo două grămezi. Deci noi eram printre primii care am ajuns acolo. Doamne, păi cum, aicea? Ne-am dat jos din mașină și-am rămas acolo lângă grămada aia de lucruri ce le-am avut! El repede s-o dus îndărăt, ca să aducă și caii și căruța. Și peste vreo 3–4 ore, o durat... iaca vine și el. „Doamne, – zic, – bine că nu te-ai rătăcit!“ Nici drum nu era, peste locuri așa, mergea mașina. La vreo 7 km de Ciulnița. Soțu meu era pur și simplu pierdut. Eu tot la fel, am stat și n-am știut ce să facem! N-am știut ce avem de făcut. Doamne, da ce-ai făcut cu noi? Așa un rău am făcut noi să ne lași aici în cîmpia Bărăganului? Ne ducem la alții: „Cînd ați venit?“ „Păi, noi de-aseară sîntem aicea! De la Iecea Mare sîntem. Doamne, zice, unde ne-o adus pe noi!“

Soțu meu, am spus, doar după-masa o ajuns cu căruța cu cai, am ridicat recameul, ăsta l-am avut, acolo, am pus madrațul așa într-o parte, ca să adăpostim copilul, era și un vînt atuncea... deși era în iunie și totuși era vînt cu ploaie și era destul de rece.

Cu ce începem? N-am știut ce să facem. Și-atunci au venit organizatorii ăia de-acolo, după ce-am văzut că s-o umplut cîmpia aia de grămezi, așa. Or început să vină: „Uitați! Aveți aici, e un țaruș și-atîția metri“. Tot era măsurat și se vedeau țarușii. Nu știu cîți metri. 200 de metri, așa ceva, atît am avut cu grădină cu tot. Era plantat bumbac acolo. S-o distrus tot, toată recolta. Nu era nici un drum făcut. Ne uitam așa, un pom n-am văzut, o fîntînă n-am văzut, nimic, nimic! Și așa a trecut.

Acolo noaptea dormeam, dimineța eram toți murdari pe față de gongi, se punea mizerie. Am întins cîte o pătură așa pe jos, nimic, nimic n-aveam, pat sau ceva. Copiii, săracii, i-am pus acolo, cum am putut. Și-au trecut așa zile, săptămîni. Pînă au început basarabeni, ei au fost cei dintîi. Ziceau, ei, noi am mai trăit clipe din astea, știm cum să procedăm. Trebuie să facem o groapă măcar în pămînt, altfel nu putem să ne apărăm de ploi și de vreme rea, și să o acoperim cumva.

Noa, și-am început și noi să săpăm bordei, să ne facem bordei, cum au zis ei, așa. Am săpat, am săpat, mai mult eu cu soacră-mea. Soțu se urca în căruță și pleca. Ba s-aducă pentru cai mîncare, pentru vaca aia, că nu putea să le țină așa. Norocu nostru a fost și ăsta c-aveam lapte pentru copii. Și-am terminat bordeiu... dar cu ce-l acoperim? Se vorbeau cu toții acolo, cunoștințele noastre, păi, dăm cu

f toții atacu la lizierele de salcîmi. Liziera aia de pe lîngă linia ferată.
d₆ Și-ntr-adevăr tot s-a defrișat, lumea a luat de acolo și a acoperit
bordeiele. Deci, în total, au fost cam 30 de sate din astea formate,
d₅ cam cu cîte 1 000 de case, de numere. Deci la noi a fost un sat, care
la început i-a spus Partizanul. Noa, ne-am și gîndit de ce îi spune
Partizanul, numele ăsta de sat. După aceea Drăgălina Nouă și, după
un an de zile, cred că a durat asta, **Dropia**, așa s-a numit pînă am
plecat de-acolo.

g₃ Na, și după ce am construit bordeiu, au venit ploile. A spart sticla
la geam, s-au trezit copiii, au început să plîngă. Sigur s-au speriat
pe-ntuneric, auzeam țipînd afară, lumea mai striga. Erau părți mai
joase unde intra apă; a fost o ploaie aspră și le-a intrat apa în bordei.
La noi, cum am fost mai sus puțin, ne-a ferit de asta. Și asta deci a
f durat așa, cu necazu ăsta cu bordeiu pînă în iarnă. Știu că exact
înainte de Crăciun, pînă atunci am reușit să facem casa, pe care a
trebuit să o facem, ne-a obligat să o facem, fiindcă ei s-au îngrijit
și-au adus... așa, ce-a fost prevăzut: geamuri, uși... Erau case tip, așa
cu 2 camere, cu o cameră. Și noi, fiind mai mulți, am avut 2 camere,
mă rog, o prispă așa era în fața casei și intrarea într-o bucătărioară
mică. La casa asta am lucrat toată familia, sigur, părinții mei, pe care
d₆ am reușit să-i aducem de la satu nou, Petroiu, care a fost la 60 de km
f de noi și să fim toți la un loc. Ei într-o cameră, deci, noi în alta și
bucătărioara care era foarte mică, ce să spun, poate de 2 m, 2 pe 3,
așa, cam atîta era.

g₂ La casă am adus apă de la 7 km. Am primit vase așa, de la ei de
acolo, de la sfat, că era organizat un Sfat Popular... s-a organizat.
Cum noi ne-am înmulțit acolo. Vedeam că se fac așa din scînduri...
Acolo era Poliția, un aprozar, fiindcă lumea mai trebuia să și mănînce!
f Și-n timpul ăsta, în perioada de cînd am ajuns pînă la Crăciun, s-a
reușit să se facă casele astea din pămîntu ăsta bătut, care cu mult chin
le-am făcut, noi, bătînd acolo pămîntu jur-împrejur. Eu fiind mai
ușoară m-a urcat pe mine sus și băteam toată ziua acolo. Tot eu mă
duceam cu soțul meu la Ciulnița și căram apă de acolo, cu gălețile,
pînă am umplut butoiul și cară și ridică și trage, păi, a fost un chin,
un chin a fost.

Dar pînă la Crăciun, așa, am reușit, vedeam că se ridică peste tot.
Toate acoperite cu paie! Paiele iar le-am primit gratuit. Noi ne-am
găsit oameni mai pricepuți să ne arate cum să facem, să nu cadă
paiele alea, să se ducă la vale.

g₇ Tot în timpul ăsta s-a făcut școala, la care apelau să se meargă din
sat cetățenii aceia, și vor fi plătiți... Ei! plătiți așa mai puțin! Dar,

s-au dus oamenii că n-or avut din ce trăi. Tot din pământ bătut așa sau chirpici. Tot așa s-a făcut și poliția, prăvălioara aia, care era, cu mărunțișuri. f

Și așa a luat ființă satul. Ne-am văzut că sîntem într-un sat. O venit o dată un fotograf. Am vrut să facem fotografie, să avem casa fotografiată. O zis că nu putem să facem aicea, să facem în spate. Atîta de zăpăciți am fost... Cînd văd mutrele alea cum eram toți de slabi și de prăpădiți, că și soțu-meu slăbise; 60 de kg, cum sunt eu acuma, o avut el ca bărbat, eu 46 de kg, așa. d₃

Păi, veneau noaptea – sigur că după ce totu o fost gata și ne-o văzut în casele noastre: acuma să ne-apucăm să-i punem la muncă, că de ce i-am adus aicea – și veneau noaptea, la ora 1, băteau la ușă cu lista făcută gata, mergeți la ferma cutare. Era Brâncoveanu, erau mai multe, Dragalina, ferma Dragalina, și mergeți la săpat de bumbac sau de porumb. Mai tîrziu am început treieratu. Mergeți la mașina de treierat... de la ferma cutare, că aveau diferite denumiri și numere. Trebuia să mergem. Nu ne scutea că eram soț și soție. Pe bătrîni îi mai scutea. Și lucram, săpam, aveam normă și atîta trebuia să săpăm. Deci, în soarele ăla, mai puneam cîte-o cîrpă, mă durea capu, nu mai puteam. Spuneam: „Nu știu dacă mai pot ajunge pînă la capăt“ . g₄
„- Las că te mai ajut și eu!“ Și așa săpam toată ziua. d₆

După vreo doi ani de zile nu ne mai obliga. Dar am văzut că trebuia să mergem la lucru, că nu puteam trăi și erau copiii, trebuia mîncare! Atuncea am mers la grîu, la orz, la mazăre. Și ne lăsa să luăm cîte ceva dacă lucram, că știau că creștem un porc, o pasăre sau altceva, că altfel nu puteam trăi. Așa că am fost argați acolo. Munceam zilnic. g₄

Ba, am mai fost cu soțu meu, un timp... Asta a fost tare greu! Atunci știu că i-am spus la soțu meu: „Chiar vrei să mor, Iuliane? De ce alegi chiar așa o muncă grea: la piatră!“ Trebuia să cărăm, care aveau căruțe, pietri sau țigla, să trasportăm de la fermă, nu știu unde, aveau ei de clădit ceva. Și eram numai sînge pe mîină, că trebuia să o aruncăm. Eu sau o prindeam sau o aruncam, pînă mi s-a dus un strat de piele, eram numa sînge. Apăi, unde să mergem, că trebuia să mergem undeva! Trebuia, dacă aveam cal, căruță, trebuia să mergem undeva! El singur nu putea și-atuncea uite eram și eu. g₂

Și mîncare, asta mi-aduc aminte, căutam să lăsăm mai mult pentru copii, să fie pentru ei. Doamne, și cu pîine, frigeam puțină slănină și ăsta ne era prînzul nostru. După o oră deja eram flămînzi. Dar ne-am obișnuit că și flămînzi să lucrăm. Așa eram, de chin acolo, nu alta! A durat, așa, abia în ultimul an, în al cincilea an, atuncea ne-a dat

pămînt... sau în al patrulea? Că în al cincilea an deja am recoltat! Ne-a dat pămînt, ne-a spus care vrea, poate să ia atîta cît poate să lucreze... 2-3 persoane.

g₄ Am luat și noi, ne-am semănat porumb și pentru cai, ovăz. Din porumbu ăla, chiar am făcut o recoltă bună, am dus și la fermă, duceam și acasă, și ne duceam la moară, măcinam așa, ca să putem trăi.

f Ziceam, așa: „Oare cît mai stăm, cît ne mai putem noi chinui?“ Că începeau zidurile să se macine, de ploi, de vreme rece și nici nu mai puteam să lipesc acolo. Am și uitat să spun, cînd am făcut casa, așa de nepricepuți am fost: n-am luat o scîndură, așa, să netezim peretele, numa cu mîna, cu palma! Și m-am trezit iar că nu mai pot, uite, că sînt iar cu mîna plină de sînge! Plîngeam de dureri, plîngeam, Doamne, de așa chin pe noi!

g₃ Și-n prima iarnă, în prima iarnă o crescut pe pereți numa grîu, din pleava aia care era amestecată cu pămînt. Era grîu verde, mucegai. Se făcuse un aer!... Și ne-am ales cu reumatismul ăsta. Fiică-mea, săraca, ce reumatism a făcut! Ne încălzeam cu paie, cu ciulini, pe care-i recoltam cînd era vînt. Cînd era vînt îi aduna vîntul așa și ei se combinau și se făceau niște grămezi așa, mari și veneau prin fața casei, pe drum... – că se făceau deja acuma drumuri de căruțe, de la circulație – ... și acolo ieșeam cu furca, în drum și făceam grămezi mari. Și între timp ne-am cumpărat o sobă de la niște bătrîni care aveau nevoie de bani. Ne mai duceam noaptea pe cîmp și rămîneau pe la alții, le curățam locurile de rădăcini, de la tului. Lemne, nu. Ori cu paie, ori cu coceni!

g₇ Copilu chiar a început școala, avea 7 ani. Erau profesori, erau familii foarte bune deportate de pe la Turnu-Severin și acolo a început școala. Era un profesor foarte bun.

k Și ce să mai spun? Auzeam că din unele sate, așa, care erau la distanță mare, au început să le dea drumu acasă. Am început să auzim că putem pleca. Și, în sfîrșit, au apărut și la noi într-o seară, foarte tîrziu, și ne-a anunțat și pe noi! Bucurie mai mare nici că se putea! Nici că se putea!

h₄ Mai vreau să spun că am uitat de Crivăț... C-auzeam întotdeauna că-n Bărăgan e Crivăț. Și spuneau din satu ăla, tîrziu am început să-i cunoaștem, ăștia spuneau: „Voi s-aveți grijă, domnule, cînd o fi Crivăț, apăi să vedeți ce-o să fie! Să faceți clăile de fin, să le proptiți bine, fiindcă tot vă duce, vă mătură din jurul casei, că-i nenorocire!“ Și ne-a fost dat să vedem și asta! Cînd a început, o fost iarnă, deci vînt cu zăpadă! Zăpada se oprea acolo unde era puțin scutit sau depinde de locu unde o fost așezată casa! Și la noi în așa fel a fost așezată,

numai noi am fost acolo, pe toată strada aia, îngropați în zăpadă, pur și simplu am fost îngropați în zăpadă! Și-așa o groază și-o panică ce-o fost acolo între noi! Copiii s-or speriat și noi ne-am speriat, Doamne! N-aveam mâncare, era făina în bordei – la urmă ne-am ținut ca o pivniță, era bordeiul și acolo ne-am păstrat cartofii, făină și ce-am avut. Și s-a dus soțu meu, a adus el ceva sus, dar s-a sfârșit și mâncarea, c-a durat trei zile, a durat trei zile! A durat el mai mult, dar au venit vecinii, c-au văzut ei că noi sîntem împrejmuți de zăpadă, nu s-o mai văzut nici casa și așa înfiorător o fost! Atunci am văzut noi că nu se mai vede lumină, tot mai puțin, tot mai puțin, pîn-a fost acoperit geamul de zăpadă și pînă la streășină sus ... și în spate, mai puțin. Cînd au strigat ei așa și-auzeam ca dintr-o pădure, se auzea, sau din fundul pămîntului voci, și strigau, cică: „Domnu’ Iulian – striga vecinu chiar – să știți că sînteți acoperiți cu zăpadă, aici e ceva mai puțin, în spatele casei – aveam un singur geam așa de la bucătărie – cică, aicea mai chem niște oameni și să reușim să vă dezgropăm, ca să puteți să ieșiți afară!“ Vai, și-or venit! Numai auzeam așa cu lopețile, cu lopețile dădeau zăpada, vîrști, vîrști, așa zgomot se auzea, așa, și noi cu copiii stăteam: „Doamne, noi nu mai scăpăm de-aicea!“ – începeau să plîngă, sigur, desperați! Aveam un primus acolo, nu mai aveam nici lemne de foc să facem căldură în casă, deci în frig am stat, toți în pat, ghemuiți așa. Puțină făină am avut și pe primusu ăla cu petrol, mai era puțin petrol în el, am pus un plec deasupra și-am făcut așa cîte-o cocă de făină, fără drojdie, fără nimica, numa așa o turtă de aia, plăcintă, și dădeam copiilor. Și noi, iaca-așa, gustam numai, ca să ne ținem sufletul, și trei zile am stat tot așa, în frig, pînă cînd au venit aștia și au reușit, au ajuns la geam și pe geamu ăla or putut intra înăuntru. Și era chiar un vecin, la noi, care-o spus: „La noi nu s-o oprit zăpada, numai casa voastră e toată acoperită“. Și-atuncea, cum o intrat el înăuntru cu cojocu ăla, plină barba îi era de zăpadă și de gheață. Și-o intrat înăuntru: „Doamne, cică, aicea ne prăpădim, aicea avem să murim!“... Copiii au început să plîngă: „N-avem mâncare, ce mîncăm noi!“... “Las – atuncea și-o-ntors și el vorba – lasă că noi nu vă lăsăm să muriți și v-aducem noi, și desfacem și bordeiul“. Și, Doamne, după vreo 4-5 zile cît a durat asta, am ieșit prin geamu ăla afară. Și or venit și vecinii, ne-au ajutat atunci, tunel au făcut pînă la ușa de la ieșire, tunel au făcut în zăpadă, așa au ajuns... au făcut un tunel, ca să putem ieși afară din casă. Dar cît a fost zăpada înghețată, a fost bine, nu ne-am gîndit ce ne-așteaptă după aceea. A-nceput să se topească – asta în timp, așa – a-nceput să se topească, cînd s-a făcut mai cald. Atunci am crezut că ne inundă apa, că intra în bordei,

h₂

că aveam acolo mai cartofi, mai făină, nu știu ce. Dar, în casă! Și ce ne făceam, că se topește și se înmoaie pământul! Oh! Și-atuncea cară la zăpadă! O trebuit să cărăm zăpada cu caii cu căruță. Și iară muncă și greutate și chin ce-a fost pe noi!

Deci, au fost cinci ani de chin și tristețe, și, și amărăciune, așa a fost pe capul nostru!

g₁₁ Am mai pățit-o o dată, iar așa; pe lângă tot necazu ăsta care l-am avut, ne pomenim într-o seară – deci, evidența noastră o avut-o poliția care era în sat – ne pomenim că strigă... Eu eram chiar pe prispă casei acolo și strigă din stradă, că erau vreo 7 m sau cât o fost pînă la stradă – zicem așa, stradă, că la drum – vine la mine: „Cetățeano, vino puțin pînă aicea!“ Mă duc la ei!: „Cum te numești?“ – „Babeți Ana“. – „Și soțu?“ – „Da, de ce?“ – „Unde-i soțu?“ – „Păi, zic, îi și el pe-aicea! Prin casă, la cai, îngrijește acolo“. „– Să vină pînă la noi!“

L-au chemat și am crezut că stă de vorbă, așa. Ca să nu-l mai văd. Deodată o dispărut. L-au luat așa, cum a fost, îmbrăcat. – „Păi – zice – mergeți puțin cu mine!“ L-au luat și trei zile nu l-am mai văzut. Atuncea eram eu disperată! M-am dus acolo să văd. Unde-i? Nu-i! Copiii strigau, că de ce l-au luat pe taticu? – Nu știu! După vreo 3 sau 4 zile, nu mai știu cât a fost, ce-a fost, o fost poliția, miliția, securitatea, ce-o fost, l-au luat, l-au chestionat acolo. Tot nu mi-a spus! Miliția din gara Ciulnița l-au luat, că mi-o spus el! Nu în gară. Aveau clădiri și mai departe. Au vrut să-l facă informator sau așa ceva și n-au reușit. Și atîta mi-a spus, că l-au luat și bătut. Aici unde am fost noi, nu, n-au fost să dispară din sat, dar în altă parte s-o întîmplat, chiar la o cunoștință a mea. L-au luat și nu s-a mai întors și la ei a murit în închisoare, da.

Și n-or reușit, cică: „Nuți, s-ar fi putut să nu mă mai întorc, dar pînă la urmă, poate am avut un noroc! Am spus că nu m-am ocupat de asta niciodată și nu știu cum să fac, să procedez“. Deci nu au reușit. Asta a fost cam la 2 ani după ce am ajuns acolo.

g₂ La început, n-am spus, aduceam apă cu cisterna, că nu era fîntînă pe aproape și atuncea ne duceam ăștia 7 km și-aduceam cu bidonul, cu ce aveam, căram așa. Mai luam un butoi cu împrumut, ne împrumutam unu la altu așa. Și mai tîrziu au făcut fîntîni acolo, au săpat fîntîni. Da atît de adînci au fost! Trebuia săpat ca să dai de un izvor. Și ce chin era și cu apa aia, că era galbenă, turbure, să se-așeze

g₆ două zile și-atunci am putut să bem din ea. S-au mai îmbolnăvit de febră tifoidă. Au murit bătrîni. Au început că ne dea injecții. Era și

un medic, tot din dislocați, de aici, din Timiș, și venea și ne da injecții contra febrei tifoide și altor boli. În mizerie trăiam.

Și-atunci cu apa asta era foarte greu! Căram așa – de 20 de m
balamale așa lungi și am făcut un scripete și ne duceam pe drum așa
și trăgeam doi-trei ca să scoatem o găleată și jumătate, așa, așa ne
chinuiam. Vai, ce-a fost! Un chin, un chin viața!

Totuși, uite, ne-a ajutat Dumnezeu și-am scăpat și de-acolo. Ne-am
întors, sigur c-am vîndut caii. Soțu meu o zis, na, aicea n-am muncit
destul? Cu calu, cu plugu, cu căruța! Cărauși am fost, gata, nu ne mai
oprim la munca cîmpului! Pămîntu și-așa ni l-a luat, numai casa asta
am primit-o. Ne-am pierdut lucrurile, ne-am pierdut din casă tot.
Goală, pînă și clanțele au fost luate. Au jefuit, au tras toți care cum
au putut! Și mobilă, și lucruri. S-au vîndut la licitație o parte din ele
și-am primit îndărăt de la notaru care a fost atuncea, ce a avut bani
să cumpere. Că n-o avut nici el să-și investească. Dar cînd ne-am
întors, a spus: „Uite, astea sînt ale voastre!“ Și ne-a dat un dulap și
un bufet de la sufragerie. Dar, atîta! N-am mai găsit nimic! Și ce-am
auzit că este în sat pe la unii și alții n-au venit să ni le dea, dar nici
nu ne-am mai dus! Și ce-am cerut... a spus că nu, că este al meu și
nu pot să vi-l dau.

Ei, ca să începem din nou și să începem un drum destul de greu!

Cînd ne-am întors, s-a angajat soțu, la un CAP, la Oravița, că n-o
mai vrut să meargă la Iam. Am lăsat în continuare casa, au fost
birourile colectivului în casă, i-am lăsat tot mai departe ca să locuiască
acolo. Ce să ne mai întoarcem și cum să trăim? Copiii trebuia să-i
dăm la școală și să-i întreținem, să-i ținem mai departe să-și înjghebeze
și ei în viață... Apăi, cică la Iam ce-o să mai facem, că nu mai avem
nimic, din ce să trăim?

Na, s-a angajat ca jurisconsult la Răcăjdia sau Greoni, deci a avut
mai multe CAP-uri în controlul lui, și am închiriat acolo, am reușit
să găsim o locuință, da numa o singură cameră, fără bucatărie, fără
nimica. Foarte greu a fost vreo 2 ani. Pînă cînd am intrat în casa unei
cunoștințe bune de-a noastre, la o familie acolo, într-o singură cameră,
dar mai mare, cu o bucatărie, pe care, pînă la urmă, am vîndut casa
care am avut-o la Iam și am cumpărat-o. Dar a trecut mult timp, mult
timp! A trebuit să mă angajez și eu, fiindcă n-am putut trăi numai din
salariul soțului. Deci la început tot greu a fost, tot greu.

Și ne-am mutat atunci în casa asta. În casa asta, fiind cu grădină,
am plantat pomi pe-acolo și am mai scos-o la capăt, angajîndu-mă și
eu. Dar am muncit atît de mult, atît de mult cu toate, că noi am fost
persecutați, și într-un timp au mai spus de la securitate că el nu poate

să funcționeze pe pământul lui, căci, deci, are sub control și pământul lui, la gospodărie, unde i-a rămas pământu lui Babeți, c-a fost bogat și nu știu ce... și deci va trebui să vă mutați în altă parte... Chiar aici, în Timiș. Îi spunea că cică la Jebel, în județul Timiș nu în Oravița. Mama vitregă a lui soțu a stat cu noi în casa pe care mai târziu am cumpărat-o.

m₃ Dar persecutați am fost în continuare. Chiar fata era la liceu aicea în Oravița, n-a putut să urmeze să treacă de pe-a cincea pe-a șasea că n-a avut loc. Erau atâtea locuri pentru muncitori, pentru intelectuali, pentru colectiviști, așa ceva. Și ea n-a avut loc. A trebuit s-o aducem în Timișoara, ca să facă arte și meserii, mai nainte, a făcut și după-aceea i-am făcut intrare aici, în Timișoara, ca să poată da la liceu. Cu un an înainte n-a fost chiar așa strictete și copilu a terminat liceu la Oravița.

M Tot necăjiți am fost, multă vreme tot așa persecutați. Multe am uitat. Ne-am și zis noi într-un timp, de ce? Fiindcă noi am căutat așa, multă vreme, nici să nu mai vorbim de Bărăgan, să ne mai amintim ceva. Am evitat așa, pur și simplu, am evitat. N-am mai vrut să ne amintim. Și de aceea noi multă vreme n-am mai vorbit deloc de asta. Numai dacă ne-a întrebat cineva. Dar noi să mai vorbim cum am trăit și ce-o fost? N-am mai vorbit nimica. Fiindcă au fost clipe atât de grele acolo și-așa robi am fost... pur și simplu ca niște robi am fost!